

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Líšťany

1854–1943

Inventář

EL NAD č.: 291

AP č.: 371

Mgr. Jitka Flanderková

Plasy 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	8
Příloha č. 2: Počet obyvatel a domů v obci a seznam doložených starostů	9

Inventární seznam	10
--------------------------	-----------

I. Vývoj původce archiválií

Původcem archiválií fondu Archiv obce Líšťany zpřístupňovaných tímto inventářem je: Obecní úřad v Líšťanech / Gemeindeamt Lichtenstein, 1850–1945.

Líšťany (Lešťany, něm. Lichtenstein) leží 7,5 km severozápadně od Města Touškova na stejnojmenném katastrálním území o rozloze 5,48 km². Název vsi byl odvozen od staročeského slova Léščané označující lidi bydlící v osadě založené u lístí (lískových keřů). Prvotní podoba názvu se vyvinula v místní jméno Léščany, které se později změnilo v Líšťany. Německý název neodkazuje na knížecí rod Lichtensteinů, kterému ves nikdy nenáležela, vznikl pouze na základě částečné podoby znění jmen.

Poprvé je ves zmíněna v zakládací listině¹ benediktinského kláštera v Kladrubech z roku 1115. K roku 1269 byly Líšťany v držení Předoty a jeho syna Bohuslava. V roce 1379 ves vlastnil Půta z Gutštejna. V polovině 15. století náležely Líšťany Bohuchvalům z Hrádku. V letech 1523–1531 ves spravoval Vilém Příchovský z Příchovic. V polovině 16. století byl majitelem Líšťan Jakub Černín z Chudenic, jehož potomci je prodali zpět rodu Příchovských. V berní rule je ves uváděna jako součást stejnojmenného statku. V roce 1660 zakoupil neprosperující statek krajský hejtman Antonín Steinbach z Kranichsteinu. Na počátku 18. století Steinbachové postavili v místě dřívější tvrze barokní zámek. Patrně v roce 1825 se majitelem Líšťan stal Václav Maria Pergler, svobodný pán z Perglasu, který měl ves v držení do zániku patrimoniální správy.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství a tím i vrchnostenské správy, která pokračovala ve své úřední činnosti do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 ř. z. ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada.

V novém územněsprávním členění připadla místní obec Líšťany do soudního okresu Touškov a politického okresu Plzeň v Plzeňském kraji. Prvoinstančním úřadem politické správy s všeobecnou působností bylo Okresní hejtmánství v Plzni. V letech 1855–1868 příslušela obec ke smíšenému okresnímu úřadu Město Touškov a poté náležela do soudního okresu město Touškov a politického okresu Stříbro. Farní správa sídlila v Líšťanech, při kostele sv. Petra a Pavla. Ještě k roku 1612 je zmiňován místní farář, farnost nedlouho poté zanikla a ves příslušela do Pernarce. V 60. letech 18. století byl kostel v Líšťanech zrenovován a farnost byla obnovena. Doložena je zde i škola, do níž docházely děti z Hunčic, Klenovic, Košetic, Lipna, Luhova, Náklova, Třebobuzi, Popovic a Chrančovic.² Poštovní úřad sídlil ve Všerubech.

Stejně jako podle tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení, tak i podle obecního zřízení a řádu volebního pro Čechy (č. 7/1864 z. z.) byly v obci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorcí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních.

V roce 1919 bylo v Líšťanech zvoleno na základě novelizovaných ustanovení o volebním řádu a obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a 76/1919 Sb.) obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si volilo obecní radu (dřívější obecní

¹ Tato listina je považovaná za falzum ze 13. století.

² V počátku byla škola jednotřídní, nejstarším známým místem výuky byl dům čp. 9. Se vzrůstajícím počtem žáků byla postupně škola rozšířena na čtyřtřídní. Po 1. světové válce byla pro zvyšující se počet českých přistěhovalců přenechána jedna třída českému vyučování, obecná škola s československým jazykem vyučovacím byla zřízena v roce 1926.

představenstvo), tvořenou starostou a radními. Z dochovaných písemností AO Líšťany jsou známa jména obecních starostů, zastupitelů i členů volených komisí. V obci byla činná stavební, zdravotní, policejní a požární komise. Většina obyvatel Líšťan se hlásila k německé národnosti. K národnostním menšinám se při sčítání lidu v roce 1921 hlásilo z celkového počtu 374 osob pouze 32, z toho 14 k české a 18 k židovské národnosti.

Po uzavření Mnichovské dohody v roce 1938 se Líšťany staly součástí Říšské župy Sudety. Obec náležela do obvodu vládního prezidenta v Chebu se sídlem v Karlových Varech a patřila do působnosti landráta ve Stříbře. Nařízením ze dne 10. listopadu 1938 s platností od 20. listopadu 1938 bylo na sudetoněmeckém území zavedeno německé obecní zřízení (Deutsche Gemeindeordnung ze dne 30. ledna 1935). Do té doby zůstávalo v platnosti dosavadní československé obecní zřízení. Podrobnější instrukce k zavedení německého obecního zřízení na sudetoněmeckém území vydal dne 22. listopadu 1939 zvláštním oběžníkem říšský ministr vnitra. V roce 1939 byl starostou Andreas Schlenz.

Obecní úřad ukončil svou činnost v květnu 1945 ustanovením místního národního výboru na základě vládního nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů. Místní správní komise byla v obci zvolena v lednu 1946.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Z dochovaných písemností není evidentní, kde a jakým způsobem byly u původce ukládány. Dne 25. října 1955 byla na základě rozhodnutí Okresního národního výboru ve Stříbře provedena odborná archivní prohlídka a výběr archiválií na Místním národním výboru v Líšťanech. Po územněsprávní reformě (zákon č. 36/1960 Sb.) byly archiválie 25. října 1963 delimitovány z Okresního archivu Tachov se sídlem ve Stříbře do Okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích (př. č. 225).

Dne 24. dubna 2002 bylo provedeno skartační řízení a výběr archiválií na Obecním úřadu Líšťany (protokol o skartačním řízení č. j. 283/02) a do archivu byl převzat rozpočet obce z let 1941–1942 (př. č. 25/02).

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Pořádání a inventarizace archivního fondu proběhly na základě vyhlášky č. 645/2004 Sb., Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010) včetně dodatku platného od 15. července 2014 (č. j. SOAP/006-1300/2014) a Metodického pokynu archivní správy č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-35224-1/AS-2017). Přihlédnuto bylo rovněž k Metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová základní pravidla pro zpracování archiválií.

Při současné inventarizaci byly z fondu vyčleněny doklady k matrikám narozených z let 1939–1945 a deník odeslané pošty z let 1942–1945 a uloženy do nově založeného archivního fondu Standesamt Líšťany (č. j. SOAP/060–279/2018).

Fond Archiv obce Líšťany tvoří 9 úředních knih a 1 karton spisů o celkové metráži 0,22 bm. Časový rozsah se změnil na 1854–1943. Spodní hranice datace u inv. č. 2 byla provedena odhadem.

Vzhledem k mezerovitému dochování fondu a absenci spisového plánu bylo při pořádání použito umělé pořádací schéma, uvedené v příloze č. 1 Metodického pokynu archivní správy č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-

35224-1/AS-2017). Fond byl rozdělen na I. Úřední knihy, II. Spisový materiál a III. Účetní materiál, který je členěn na 1. Účetní knihy a 2. Účetní spisy.

Jazykem archiválií je němčina, ojediněle se vyskytuje čeština a slovenština. V době zpracování fondu se písemnosti přes drobná poškození prachem nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Líšňany poskytuje díky dochované knize zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru), obecní rady a finanční komise (inv. č. 1) řadu informací o činnosti místní obecní samosprávy. Údaje o hospodaření obce lze částečně čerpat z pokladních deníků (inv. č. 13–15) a obecního rozpočtu (inv. č. 16).

Informace o obyvatelstvu a pobytu osob v obci je možné získat z knihy evidence obyvatel (inv. č. 2) a také z inv. č. 4, 5, 8, 10 a 11.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Líšňany 1854–1943 uspořádala a inventář sepsala v červenci 2018 Mgr. Jitka Flanderková. Čistopis archivní pomůcky zpracovala v březnu 2019 Mgr. Jitka Flanderková ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 28. 3. 2019

Mgr. Jitka Flanderková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Tištěné prameny

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, 1939.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1849.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Praha, 1861.

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

II. Literatura

BĚLOHLÁVEK, Miloslav a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. IV. díl – Západní Čechy.* Praha: Nakladatelství Svoboda, 1985, s. 191.

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko II. Historicko-turistický průvodce č. 7.* Nakladatelství Českého lesa : Domažlice, Plzeň, 1997.

DUNDERA, J. A. *Království české statisticky-polohopisně popsáno. I. díl – Kraj plzeňský.* Praha, 1845.

EDL, Jan. Přehled změn v územní reorganizaci politické správy v letech 1928–1948. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu*, Praha : Národní archiv, 2006, č. 14, s. 485–545.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

CHYTIL, Alois. *Chytilův místopis Československé republiky*. Praha, 1930.

KOTYŠKA, Václav. *Úplný místopisný slovník Království českého*. Praha, 1895.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. II. díl – Ch–L*. Česká akademie věd a umění : Praha, 1951.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt von Johann Gottfried Sommer; Ehrenmitglied der Gesellschaft des vaterländischen Museums. Sechster Band. Pilsner Kreis*. Praha, 1838.

VRBATA, Jaroslav. Přehled vývoje veřejné správy v odtržených českých oblastech v letech 1938–1945. *Sborník archivních prací*, Praha : Archivní správa ministerstva vnitra v nakladatelství Orbis, 1962, roč. 7, č. 2, s. 45–87.

Seznam použitých zkratek

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventurní číslo
kar	karton
př. č.	přírůstkové číslo
ř. z.	říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů a nařízení
ukn	úřední kniha
z. z.	zemský zákoník

Počet obyvatel a domů v obci

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	307	neuveden
1869	373	45
1880	433	54
1890	429	56
1900	382	59
1910	385 (1 Čech, 371 Němců)	61
1921	374 (14 Čechů, 338 Němců)	61
1930	378 (91 Čechů, 284 Němců)	70

Seznam doložených starostů

Felbinger	1854–1875
J. Lukas	1875–1880
J. Felbinger	1881–1891
J. Lukas	1892–1894
Wenzl Deibl	1896–1901
Josef Hess	1902–1909
Franz Utler	1910–1919
A. Lukas	1920, 1923, 1926
Franz Utler	1928–1932
Andreas Schlenz	1932–1939

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

I. Úřední knihy

1	Zápis z schůzí obecního zastupitelstva (výboru), obecní rady a finanční komise (11. 11. 1928–11. 4. 1939)	1928–1939	ukn 1
2	Kniha evidence obyvatel podle čísel popisných	[1860]–1924	ukn 2
3	Trestní rejstřík	1909–1930	ukn 3
4	Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obraně	1895–1914	ukn 4
5	Přihlašovací kniha neaktivního vojska a válečného lodstva	1894–1914	ukn 5
6	Seznam majitelů psů	1928	ukn 6

II. Spisový materiál

7	Domovské právo	1888–1933	kar 1
8	Pronájem obecních pozemků (pachtovní protokol, seznamy nájemníků, korespondence, spor Josefa Sollnera)	1929–1940	kar 1
9	Očkovací seznamy dětí	1925–1938	kar 1
10	Péče o chudé (soudní chudinského zaopatření, žádost M. Sichertové o peněžitou pomoc, podpora Josefy a Karla Uhlových apod.)	1887–1928	kar 1
11	Trestní listy	1883–1943	kar 1
12	Rozhodnutí o zřízení obecné školy s československým vyučovacím jazykem	1926	kar 1

III. Účetní materiál

1. Účetní knihy

13	Pokladní deník chudinského fondu	1854–1911	ukn 7
14	Pokladní deník chudinského fondu	1910–1938	ukn 8
15	Pokladní deník	1931–1932	ukn 9

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
2. Účetní spisy			
16	Obecní rozpočet	1941–1942	kar 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Líšťany
Značka archivního fondu:	AO Líšťany
Časové rozmezí:	1854–1943
Počet evidenčních jednotek:	10 (9 úředních knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	16
Rozsah v bm:	0,22
Stav ke dni:	28. 3. 2019
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Jitka Flanderková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Jitka Flanderková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Mgr. Martina Matušková
	Dne 28. 3. 2019–č. j. SOAP/60-111/2019